

**LA SEGUNDA EPISTOLA DEL
APOSTOL SAN PABLO A LOS
CORINTIOS
YA'A KUU CARTA UU JA NI
CHAA SAN PABLO APOSTOL
NUU ÑAYIVI NUU CORINTO**

Sa'an kúta'u

¹ Máá-rí Pablo kúu-ri apóstol nuu Jesucristo, chí súan nì jata'an inì Dios. Te jíin ñaní-yo Timoteo káchaa-ri tutu yá'a nuu tíku'nì Dios kánchaa inì ñuu Corinto, onde jíin núu táká ñayivi ndóo káxiukú nì ñuu Acaya.

² Tu'un luu ío inì, jíin tú'un kuaká'nu inì, ja kí nuu máá Táa-yo Dios, jíin já kí nuu máá Jito'o-yo Jesucristo, ná kóo jíin-ró jíná'an-ró.

Ndasa nì sándéé inì Pablo jíin túndó'o

³ Ná kúta'u-yo núu Dios, Táa Jito'o-yo Jesucristo, chí Táa tu'un kúndá'ú inì yóo kúu-ya. Te suni Dios taká tu'un ndúndéé iní-yo kúu-ya.

⁴ Te máá-yá, chí já'a-ya tú'un ndéé iní-yo núu táká túndó'o káta'an-yo, náva'a yóo, suni kuu kuá'a-yó tú'un ndéé iní nuu cháa kájito túndó'o. Te jíin tú'un ndúndéé iní-yo sá'a Dios ja ká'an máá-yó máá tú'un ndéé iní.

⁵ Chí nátu'un jito ta'an-yo kuá'a túndó'o jíin Cristo, suni súan bueno ní'in-yo tú'un ndéé iní-yo sá'a máá Cristo.

⁶ Ko nú kájito máá-rí túndó'o, yuán kúu ja ná káku máá-ró te koo ndéé iní-ro. Xí nú kándundéé

iní-ri, yuán kúu ja ná ndúndéé iní-ro. Chi ní'in-ro tú'un-ún, te nú jín paciencia ná ndó'o-ró túndó'o ní kando'o-ri.

⁷ Te tú násama iní-ri ja káñukuu iní-ri sikí róó, chi a kájini-ri ja nátu'un kájito ta'an-ro túndó'o jín-rí, suni súan káundéé tá'an iní-ro jín-rí.

⁸ Kákuni-ri, ñáni, ja ná júku'un iní-ro sikí túndó'o ní kata'an-ri iní ñuu Asia. Chi ní kukuí'a iní añú-ri já á yani ma kánda-ri, te káindatu ká'nu-na-ri ja kúu-ri núú.

⁹ Ko máá-rí, a ní kaja'ncha iní-ri ja kúu-ri. Súan sá'a-ya náva'a ma kándíja-ri ja kúu nama-ri máá-rí, chi sua nuu Dios ja náschakú-ya ndíyi, kándíja-ri.

¹⁰ Chi máá-yá, ní nama-ya rúu jíná'an-ri onde nuu á yani kuu-ri, te náma-ya rúu. Te káñukuu iní-ri, ja suni nama-ga-ya rúu.

¹¹ Suni ná chindéé-ró rúu ja kakán ta'u-ro já'a-rí, náva'a suni kua'a-í, ná nákuatá'ú-i ja sikí rúu, ná ní kani'in-rí ta'u-rí ní sá'a kua'a-í ja ní kajikan ta'u-í.

Naja tú ní jáa yachi Pablo

¹² Chi jín yá'á kúu ja kásatéyí-rí máá-rí. Chi iní añú-ri kúu testigo ja ní kajika kuu va'a ñúkúún-rí iní ñuyívi, jín tú'un ndoo iní, jín tú'un kájí iní cuenta Dios, nasu jín tú'un ndíchí cuenta ñuyívi, chi sua jín tú'un luu ío iní Dios.

¹³ Chi tuká kácha-ri tu'un jáá núu-ro, chi ja á káka'u-ró-ún kúu, te a kájuku'un iní-ro. Te ñúkuu iní-ri ja ná júku'un va'a va'a iní-ro,

¹⁴ Chi ndaa, kájuku'un iní-ro ñn tá'ú, ja ondé kivi ncháa máá Jító'o-yo Jesús, te koo si iní-ro já sikí rúu, te suni súan koo si iní-ri ja sikí róó jíná'an-ró.

15 Te súan n̄i jani ndija in̄i-ri. Te yuán jáa-ri nuu-ro xná'an-ga núú, náva'a kus̄i in̄i-ro úu jínu.

16 Ch̄i ichi núu-ro jáa-ri, yúan-na te ja'a-ri ki'in-ri ñuu Macedonia núú, te ndenda-ri ñuu Macedonia, te nchaa-ri nuu-ro ingá jínu, te róó nachu'un íchí-ró rúu ki'in-ri ñuu Judea núú.

17 Te ja súan n̄i kuu in̄i-ri jaa-ri, te chaa nátu'u in̄i kúu-ri náún. Xí tú'un ja jáni in̄i-ri sá'a-ri-ún, tu'un jáni yúkú-ni in̄i máá-rí kúu náún. Yach̄i ká'an-ri: Kuu, kuu, yúan-na te: Túu, túu, náún.

18 Ch̄i skíkúu va'a Dios, te jiní-ya já tú'un káka'an-ri jíin-ró, nasu ká'an-ri: kuu, yúan-na te: Túu-ni.

19 Jesucristo kúu Se'e Dios. Te Silvano jíin Timoteo jíin rúu, n̄i kajani-ri tu'un-ya núu-ro. Te jíin-ya, nasu tú'un kuu, jíin tú'un túu íó, ch̄i nuu máá-ya, íó máni tu'un kuu.

20 Chi taká tu'un n̄i keyu'u Dios, n̄i ka'an: Kuu, ja cuenta máá-ya. Te máá-yó, káka'an-yó: Amén, nuu-ya, ch̄i kánakana jaa-yó Dios.

21 Te Dios kúu I'a skétá'an n̄i'in ruu jíin róó jíin Cristo. Te n̄i chaa-ya tíñu siki-yó.

22 Te suni máá-ya, n̄i chaa-ya tuní siki-yó, te n̄i ja'a-ya Espiritu-ya in̄i añú-yó já kúu seña-yó.

23 Té jaa-ga-ri Corinto, ch̄i tú kuní-ri kana jíin-ri nuu-ro. Te ná kúu Dios testigo, ndasa jáni in̄i añú-ri.

24 Nasu kákuni-ri kut̄in n̄i'in-ri so'o-ró ndasa kákandíja-ró, ch̄i sua káchindéé tá'an-ri jíin-ró já ná kús̄i-gá in̄i-ro. Ch̄i ká'in n̄i'in-ró jíin tú'un kákandíja-ró.

2

¹ Ko súan n̄i chaa in̄i-r̄i ja má jáa-r̄i inga jínu nuu-ro jíin tú'un ndúkuí'a in̄i-ro sá'a-r̄i.

² Ch̄i nú ndúkuí'a in̄i-ro sá'a-r̄i, te ndé chaa kúu ja násás̄i iní ruu, ch̄i suni máa cháa ja ndúkuí'a in̄i sá'a-r̄i-ún.

³ Te suni tu'un yá'a n̄i chaa-r̄i nuu-ro, náva'a nú n̄i jaa-r̄i, te ma kúkuí'a in̄i-r̄i sá'a chaa ja násás̄i n̄ini iní ruu jian. Te jáni ndija in̄i-r̄i ja nátu'un kús̄i iní-r̄i, suni koo s̄i iní taká-ro.

⁴ Ch̄i sik̄i já j̄ito xaan-r̄i tundó'o, te tá'u'u in̄i añú-r̄i, te xaan ndé'e nducha núu-r̄i, kúu ja ní chaa-r̄i tutu yá'a nuu-ro, náva'a ná kuní-ro já maní xaan-r̄i jíin-ró, nasu já ndúkuí'a in̄i-ro sá'a-r̄i.

Sik̄i tú'un kuña ká'nu in̄i

⁵ Ko nú ñin chaa sákuí'a in̄i-de ruu, nasu n̄ini ruu sá'a-de jíin-r̄i, ch̄i suni onde sik̄i taká-ro sá'a-de. Súan ká'an-r̄i, náva'a tú ka'an xaan-gá-r̄i nuu-ro.

⁶ Te sava-ró, n̄i kākana jíin-ró núu-dé, te su súan-ni a n̄i kuu castigo yá'a sik̄i ñin chaa súan.

⁷ Ja yúan súa ná sá'a-ró tóká'nu in̄i-ro núu-dé jíná'an-ró, te ka'an-ro tú'un ndéé iní jíin-de, náva'a má ndák̄i'vi tu'un kuí'a in̄i-ún xin̄i-dé.

⁸ Te ká'an n̄i'in-r̄i jíin-ró, ja ná náka'an man̄i-ro jíin-de jíná'an-ró.

⁹ Ch̄i suni ja sik̄i tíñu yá'a kúu ja ní chaa-r̄i nuu-ro, náva'a koto nchaa-r̄i róó, te kun̄i-r̄i nú kájanat̄u va'a-ró taká tíñu.

¹⁰ Te nú sá'a-ró tóká'nu in̄i-ro núu ñin chaa, suni ruu. Te nú n̄i sá'a-r̄i tóká'nu in̄i-r̄i nuu ñin-de, sik̄i já maní-r̄i jíin-ró núu Cristo, yuán ní sá'a-r̄i tóká'nu in̄i-r̄i nuu-dé,

¹¹ náva'a ma kúndéé Satanás xndá'ú yóó, chí a kájini va'a-yó modo tíin yátá-ún yóó.

¹² Ná ni ja'an-ri ñuu Troas ja káni-ri tu'un va'a Cristo, ni nuña ichi já ká'an-ri ni sá'a máá Jító'o-yo.

¹³ Ko tú ní kúsii iní añú-ri chí tú ní nání'in-ri ñani-ri Tito. Yúan-na te ni nakuatá'ú-ni-ri nuu táká cháa-ún, te ni ki'in-ni-ri ichi kuá'an-ri ñuu Macedonia.

¹⁴ Ko ná kúta'u-yo núu Dios, chí bueno kúndéé-yó skáka-yó tíñu Cristo sá'a-ya, chí taká lugar jichá nuu tu'un-ya kuá'an kásá'a-yó, te kájini tu'un-i-ya.

¹⁵ Chi tu'un Cristo, bueno skáka-yó já'an sá'a Dios, te jáa tu'un-ún nuu cháa kákaku jín núu cháa kánaa.

¹⁶ ñin cháa-ún, vasa jini so'o-de tu'un-ún, ná kúu ii-de. Te inga cháa jini so'o va'a, ná kúchaku-ni-de. Te ja sikí táká tu'un yá'a, ndé cháa kanda jín.

¹⁷ Chí nasu cháa káxikó tú'un Dios cuenta mercancía kákuu-ri, vasa kásá'a sava cháa súan, chí sua cháa ndaa kákuu-ri. Ná tu'un cháa ni tájí Dios vai kákuu-ri, chí Dios, jini-ya ndasa káka'an-ri tu'un Cristo.

3

Sikí tú'un contrato jáa

¹ A ni ndejá'a-yó inga jinu ká'an-yo já'a máa-yó náún, xí kánandi'i-ri tutu ka'an ja'a-rí ja kúu róó, xí tutu ka'an-ro já'a-rí ná tu'un sava-de náún.

² Róó kákuu tutu-ri yóso-ro iní añú-ri, te kájini taká cháa nuu, te káka'u-de.

³ A kájini ndijin-i ja róó kákuu tutu ni cháa Cristo, ja ní kaskáka-ri, ko nasu jín tinta, chí jín Espiritu

Dios, I'ə chakú, n̄i chaa-ya, ni nasu núu yúu tabla, ch̄i ichi iní añú.

⁴ Yuán kúu tu'un kájani ndija in̄i añú-ri jín núu Dios sá'a máá Cristo.

⁵ Nasu kájani in̄i-ri ja kákundéé máá-rí ja máá-rí siki tíñu-ún, ja kákuu in̄i-ri. Ch̄i súan já'a máá Dios tu'un ja kúndéé-yó.

⁶ Ch̄i siki ñin contrato jáá, játiñu va'a-ri sá'a-ya, ko nasu já ká'an letra, ch̄i ja ká'an máá Espiritu kúu. Ch̄i letra já'ni, ko Espiritu náschakú.

⁷ Te tu'un-ún ja kúu-yo jín núu, ch̄i n̄i yoso núu yúu. Te xaən ní ndii ncháa k̄iv̄i ní chaa-ún. Te n̄i ndii ncháa nuu Moisés n̄i sá'a. Te ja yúan tú ní kákuu nde'é sé'e Israel nuu-dé, vásá kuéni kuéni n̄i nda'va ja ndíi ncháa-ún.

⁸ Te nú súan ío yúan, naga n̄i kuu tu'un Espiritu. Á tú ví'í-gá ndíi ncháa nuu.

⁹ Ch̄i nú tu'un ja tá'nu ndatu-yo jín, n̄i ndii ncháa, ví'í-gá ndíi ncháa xaən tú'un nasándaá yóó.

¹⁰ Chi ja ní ndii ncháa-ún, tuká ndíi ncháa jín yá'á, ch̄i n̄i'in-ga ndíi ncháa ya'á.

¹¹ Ch̄i nú ja ní nda'va-ún n̄i ndii ncháa, ví'í-gá ndíi ncháa ja kóo ñí káni.

¹² Nú súan kañukuu in̄i-ri, te ná chúndéé iní-ri ka'an-ri núsáá,

¹³ te tú kásá'a-ri nátu'un n̄i sá'a Moisés, ja ní jasū-de ñin sa'ma núu-dé, náva'a tú kuu nde'é sé'e Israel nuu-dé ndasa kuanda'va ja ní ndii ncháa-ún.

¹⁴ Ko in̄i añú máá cháa-ún n̄i ndasū, ch̄i onde v̄ina nú káka'u-de tutu contrato aná'an, te suni nátu'un ndasú-ni sa'ma-ún nuu-dé, tú núña, ch̄i onde nú kándija-yó Cristo, yúan-na te kuxio sa'ma-ún ki'in.

15 Suni sáni onde vina, nú káka'u-de tutu ni chaa Moisés, te ndasú-ni sa'ma-ún nuu añú-de.

16 Ko nú naxió káva ini-de nuu máá Jító'o-yo, te sa'ma-ún kuxio-ni ki'in.

17 Chi máá Jító'o-yo kúu-ya Espíritu. Te nuu ío Espíritu máá Jító'o-yo, yúan ío nuu káka kuu ndicha-na-yo.

18 Núsáá te taká máá-yó, tú ndasú nuu-yo, te kánde'é-yó núu máá Jító'o-yo, nátu'un nuu in es-pejo, ndasa ndíi ncháa nuu-yá. Te suni súan ndíi ncháa kánasama-yó nátu'un káa máá-yá. Súan sá'a Espíritu Jító'o-yo jín-yó.

4

1 Ja yúan ní chaa-ya tiñu yá'a siki-rí nátu'un ni kundá'ú ini-ya rúu. Te tú kákuítá-ri, te tú káyu'ú-ri.

2 Chi sua ni kachaxio-ri tu'un yísá'í ja kúka nuu-yo sá'a-ún kua'an. Tú xndá'ú-ri kájika kuu-ri, ni tú kánasama-ri tu'un Dios, chi sua káka'an ndijin-ri tu'un ndaa. Te taká ñayivi kájiní ini añú-i ja káka'an va'a-yó ondé nuu Dios.

3 Te nú sáni-ga ndasú siki tú'un va'a káka'an-ri, nuu cháa naa ndasú siki.

4 Chi ja tin so'o ñuyivi yá'a, ni jasú xiní cháa tú kákandíja, náva'a tú tuun ndua tú'un va'a nuu já jiní tuní chaa-ún, te kuni-de ndasa luu kánchaa Cristo, chi muestra Dios kúu-ya.

5 Chi nasu tú'un máá-rí kájani-ri, chi tu'un máá Jító'o-yo Jesucristo kúu. Te ruu kákuu-ri mozo-ro já siki Jesús.

6 Chi Dios kúu I'a ni tá'ú-yá tiñu ja ná kúndijin ñuñáa. Te ni stúun-ya iní añú-ri, náva'a ná kuni-ri nuu Jesucristo ndasa ndíi ncháa Dios.

Ndasa ndo'o ñayivi kándija

⁷ Ko tu'un yá'a ñú'un ini yiki kúñu vitá xaan-rí, náva'a ná kuní-ri ja onde nuu Dios kúu nuu kii fuerza ni'in xaan, nasu núu máá-rí kenda.

⁸ Kájito-ri tundó'o taká lado, ko kákanda-ri jín. Tú kákutuní ini-ri ndasa sá'a-ri, ko káñukuu ná'in ini-ri.

⁹ Káchindikín-i ruu, ko tú xndóo-ya rúu. Kástují-í ruu, ko tú káxnáa-í ruu.

¹⁰ Te taká lado kájika kuu-ri, te nene a yani kuu yiki kúñu-ri, ná ni ji'i Jesús, náva'a jín yiki kúñu-ri te ná kuní ndijin-i tu'un ni nachaku Jesús.

¹¹ Chi ruu, nini káichaku-ri, nene kája'a-ri máá-rí, te ná kúu-ri nú kuu-ri siki Jesús, náva'a jín yiki kúñu ndá'ú-ri yá'a, ná kuní ndijin-i tu'un ni nachaku Jesús.

¹² Ja yúan jika kue'e kuu-ri jín-rí, te jín-ró jika tu'un kuchaku-ro.

¹³ Ko in-ni modo kákandija-ri, natu'un chaa ni chaa nuu tutú: Ni kandija-ri te ja yúan ni ka'an-ri, áhí. Suni súan kákandija-ri, te ja yúan kaka'an-ri.

¹⁴ A kájin-ri ja máá I'a ni naschakú Jesús, suni naschakú-ya rúu jíná'an-ri ja jín Jesús, te kani-ya rúu nuu-ya onde jín róo jíná'an-ró.

¹⁵ Chi taká tundó'o yá'a kándo'o-ri ja siki róo jíná'an-ró, náva'a nándeá-ga tu'un luu-ya kí'in nuu kuá'a-gá-i, te ná kaa-ga ná nákuatá'ú-i, te ná nákana jaa-i Dios.

¹⁶ Ja yúan tú káyu'ú-ri, chi sua ndújáa añú-ri in in kivi, vasa kuakuítá yiki kúñu-ri.

¹⁷ Chi tundó'o kájito-ri vina, tú ká'ú kúu, chi núnúu-ni kúu, te ná ní'in-rí ta'u ñá'nu, luu xaan,

kúu-ri ní káni sá'a-ún.

¹⁸ Tú kándé'é-rí nuu ndatíñu ja jiní ndijin-yo núu, chĩ sua kándé'é-rí nuu ndatíñu ja tú jiní ndijin-yo núu. Chĩ ndatíñu ja jiní ndijin-yo núu, ja'a-ni ki'in. Ko ndatíñu ja tú jiní ndijin-yo núu-ún, kundito ní káni.

5

Ve'e ja tú ní kuva'a jín ndá'a

¹ Chĩ a kájiní-ri ja vé'e kuii ncháá-ri nuu ñú'un yá'a, nú ná náa, te a káñava'a-ri ñn ve'e ká'nu nuu Dios, ko ñn ve'e ja násu jín ndá'a ní kuva'a, chĩ ní káni súan-ni ío máá ondé andíví.

² Te ja siki yá'á kúu ja kájaka nuu iní-ri, chĩ kákuni-ri kundasu ve'e-ri andíví-ún siki-rí.

³ Chĩ nú ná nándasu siki-rí, te ma kóo víchí líi-gá-ri.

⁴ Chĩ suni súan ruu ja ká'in-ri iní ve'e kuii yá'a, ndá'ú xaan kájaka nuu iní-ri, chĩ tú kákuni-ri kúvichí líi-rí, chĩ sua kákuni-ri koso tá'an ku'un-ri, náva'a kunuu ja kúu-ún ki'in, te kendoo ja kúchaku-ún ní káni.

⁵ Ko I'a ní sáva'a ruu ja súan nduu-ri, Dios kúu-ya. Te máá-yá ní ja'a-ya Espíritu iní-ri ja kúu seña nuu-rí.

⁶ Ja yúan nené ká'io ndéé iní-ri. Te kájiní-ri ja níni ká'in-ri chĩ yiki kúñu yá'a, kájika kuu jíká-rí nuu máá Jító'o-yo.

⁷ Chĩ siki já kákandíja-ri te kájika-ri, nasu já kándé'é-rí nuu.

⁸ Ko tú yú'ú-ri, vasa ví'í-gá kákuni-ri kenda-ri chii yiki kúñu yá'a, ja nájaa-ri kuxiukú-rí jín máá Jító'o-yo.

⁹ Nándúkú ndéé vá'a-ri núsáá, vasa ká'jin jíká-rí, xí káxiukú-rí ve'e ká'jin yani-ri, ko ná kús# iní-ya sá'a-ri.

¹⁰ Chii nini kuíñi ndijin taká-yo yú'u mesa Cristo sánda-ya tíñu-yó, nává'a ki'in #n #n-yó yá'u-yó nú ndasa tíñu ni kasá'a-yó jín yiki kúñu-yó, vasa va'a xí vasa ñáá.

Ndasa naketá'an-i jín Dios sá'a-yó

¹¹ Kájini-ri kuandatu-ri nuu máá Jító'o-yo, te káskándíja-ri ñayivi. Ko a jiní ndijin Dios ruu jíná'an-ri, te suni káñukuu ini-ri ja kájini ndijin-ro rúu jín iní añú-ro.

¹² Nasu núu-ro káka'an tuku máá-rí ja'a máá-rí, chii kákastu'un-rí modo ndasa sátéyíí-ró máá-ró sikí rúu, nává'a ná ní'in-ro tú'un xndió káni-ró núu cháa ja kásátéyíí-de máá-de ja kánde'é-de ndasa kánda-ya nuu-dé, tú kánde'é-de ndasa kánda-ya ini añú-de.

¹³ Chii nú cháa kánda-tachi kákuu-ri, sikí ja jítíñu-ri nuu Dios kúu. Te nú cháa ká'io káji iní kákuu-ri, sikí ja jítíñu-ri nuu róó kúu.

¹⁴ Chi tu'un kúnda'ú ini Cristo, stétuu ruu sá'a-ri tíñu yá'a. Chii súan kájani ini-ri ja nú #n-ya ní j'i'í ja'a táká ñayivi, te nátu'un ni kaji'í taká-i núsáá.

¹⁵ Te ni j'i'í-ya já'a táká ñayivi. Ja yúan ñayivi káichaku, tuká kuchaku-i ja máá-i, chii kuchaku-i ja sikí máá-yá, I'a ni j'i'í te ni nachaku ja sikí máá-i.

¹⁶ Ja yúan ondé vina te níí-gá kua'an-yo, ma káni yúkú ini-ri koto-ri ni #n ñayivi, vasa súan ni kájani

yúkú iní-ri sikí Cristo sáá, ko vina tuká jáni iní-ri súan.

17 Chì nú ìn ñayívi yí'i-i nda'a Cristo, a ñi nduu jáá-i, te tu'un tú'ú, a ñi kaja'a kua'an. Te vina a ñi ndi'i ñi kandujáá.

18 Te ndi'i ya'á ní sá'a Dios. Chì máá-yá a ñi naskétá'an-ya rúu jín máá-yá ñi sá'a Cristo. Te ñi chaa-ya tíñu sikí-rí ja kástu'ún-rí ndasa naketá'an-i jín-yá.

19 Te jandáa, chì jín Cristo ñi jiku Dios, náskétá'an máá-yá ñuyívi jín máá-yá, te taká kuachi kásá'a chaa tú ní chí'i-ya cuenta sikí-dé. Te ñi chaa-ya tíñu sikí-rí ja ná káni-ri tu'un ndasa naketá'an-i jín-yá.

20 Ja yúan vái koyo-ri jín sí'ví máá Cristo. Te ná sá'a-yó cuenta ja yú'u núu Dios kákuu-ri. Te káka'an nda'ú-ri jín-ró jín sí'ví máá Cristo, ja ná náketá'an-ró jín Dios.

21 Te Jesús, tú ní sá'a-ya kuáchi. Te ñi nduu-ya kuáchi ñi sá'a Dios ja yóó, náva'a kendo ndaa-yo modo Dios sá'a Cristo.

6

1 Suni súan ruu, káchindéé tá'an-ri jín-yá. Te káka'an ñi'in-ri jín-ró ja má kuátá'ú sáni-ró tú'un luu ío iní Dios.

2 Chì áchí-ya: Máá kivi vá'a ñi jini so'o-ri tu'un ká'an-ro, te kivi ní kaku-ró ní nama-ri róó. Vina-ni kúu máá kivi vá'a, vina-ni kúu máá kivi náma-ri róó, áchí-ya.

3 Ni ìn chaa, tú káskivi-ri-de nuu ní ìn kuachi, náva'a ma ká'an-i sikí tíñu kándiso-ri.

4 Chi sua káskíkuu va'a-ri jíin táká tiñu, nátu'un kájatíñu-ri nuu Dios. Te ni kakanda-ri vasa kájito-ri tundó'o, vasa kánandi'i-ri, vasa kándukuí'a ini-ri,

5 vasa káskúun-i yunu xii sukun-rí, vasa táan-í ruu vekaa, vasa kándonda vaa-i siki-rí, vasa kana tain-rí, vasa kája'ni-rí máá-rí ja núma'ná, vasa ká'io ndicha ini-ri.

6 Ko kájika-ri jíin tú'un ndoo, jíin tú'un júku'un ini, jíin paciencia, jíin tú'un maní iní, jíin Espiritu Santo, jíin tú'un kúndá'ú ndija ini,

7 jíin tú'un ká'an kájí, jíin fuerza Dios, jíin tú'un jika ndaa nuu tú'ma-yó, kúu ichi ndávésé-rí, te kúu ichi ndává'a-ri,

8 vasa jíinú'un káka'an-i jíin-rí xí túu, vasa kájatú'un-i ruu xí túu. Káka'an-i ja cháa xndá'ú kákuu-ri, vasa cháa ndaa kákuu-ri.

9 Káka'an-i ja tú kánakuni-i ruu ko a kájiní va'a-i ruu, xí já káji'i-ri, ko káichaku ná'ín-rí, xí já káxndó'o-i ruu, ko tú ní kája'ni-í ruu.

10 Káka'an-i ja kándukuí'a ini-ri, ko nene ká'io sii ini-ri, xí já cháa ndá'ú kákuu-ri, ko kásá'a kúká-rí kua'a ñáyivi, xí já tú naún káñava'a kuti-rí, ko máá-rí xín ndí'i.

11 Róo cháa ñuu Corinto. ni kaka'an káji-rí jíin-ró, te onde jíin iní jíin añú-ri ni kundá'ú ini-ri róo.

12 Ruu, chi ío lugar ini añú-ri ja kúu róo, ko róo, tú kásá'a-ró lugar ini añú-ro ja kóto ndá'ú-ro núu-rí.

13 Nátu'un jíin sé'e-ri ká'an-ri. Ná kúndá'ú tuku ini máá-ró rúu, náva'a ñn núú ná xndió káni-ró tú'un-ún.

Siki tú'un tú kivi nduu-yo jín tíñu ñáá

14 Ma kivi koyo nduu-ro jín ñáyivi tú kákandíja, chi ñáun tíñu ketá'an sá'a tu'un ndaa jín tú'un ñáá. Te ndasa ketá'an ñundijin jín ñúñáa.

15 Ndasa ka'an ñin núú tú'un Cristo jín tú'un Belial, xí ndasa kuiñi ká'nu chaa kándíja jín chaa tú kándíja.

16 Ndasa kani tá'an tu'un ve'e ii Dios jín tú'un ndoso. Chi yóó kakuu-yó vé'e ii Dios, I'a chakú, nátu'un ni ka'an Dios: Kunchaa-ri te kaka kuu-ri ma'ñú-i, te kuu-ri Dios máá-i, te kuu-i ñayivi máá-rí.

17 Chi máá Tatá Dios ká'an-ya: Ja yúan ná kenda koyo-ró má'ñú máá-de, te ná sásin-ró máá-ró, te ma ké'é-ró tíñu chá'an, te naki'in sé'é-rí róó,

18 te ruu kuu-ri Táa-ro jíná'an-ró, te róó jíná'an-ró kúu-ró sé'e yíi-ri jín sésí'i-ri, áchí máá Tatá Dios, I'a kúñá'nu tá'ú tíñu.

7

1 Ñáni, kañava'a-yó tú'un yá'a ja ní keyu'u-yá, te ná nákacha ndi'i-yó táká cha'an ndiso yiki kúñu-yó jín añú-yo núsáá. Te ná kuándatu-yo núu Dios, te ná síyíja-yó máá-yó jín tú'un ni nasándoo-ya yóó.

Ja ní nakani ini tiku'ni kándíja

2 Ná kani va'a ini-ro já kúu ruu. Tú ní ñin chaa ní kásá'a ndiva'a-ri jín-de. Tú ní ñin chaa ní kásijíta-ri. Tú ní ñin chaa ní káxndá'ú-ri.

3 Nasu ká'an-ri tu'un yá'a ja nákuwndíi-ri siki-ro, chi a ni ka'an-ri jín-ró já kákundá'ú ini-ri róó, te ñin ká'nu-ni kuu-yo, te ñin ká'nu-ni kuchaku-yo.

4 Xaṇ ch́undéé iní-ri ká'an-ri tu'un-ró. Xaṇ sátéyíí-rí máá-rí ja síkí róó jíná'an-ró. Xaṇ íó ndéé iní-ri. Xaṇ kúsii iní-ri, vasa taká tundó'o yá'a kájito-ri.

5 Ch́i ná nḡ jakoyo-ri ñuu Macedonia tú ní kúu kuti ndétatú-ri, ch́i sua nḡ kajito-ri tundó'o taká lado. Ichi fuera kájatá'an, ichi iní kayu'ú-ri.

6 Ko chaṇ ndúkuí'a inḡ, ndundéé iní-de sá'a Dios, te nḡ nasándéé-yá inḡ-ri jíná'an-ri ja ní nchaṇ Tito.

7 Ko nasu máá ñn síkí já ní nchaṇ-de, ch́i suni nḡ kakusii iní-ri jín tú'un ndéé iní ja ní ndundéé iní-de nḡ kasá'a-ró. Ch́i nḡ nakani-de tu'un nuu-rí ndasa kájítú iní-ro, ndasa kánde'e-ro, ja kañukuu inḡ-ro rúu. Te ja yúan ní kusii-gá inḡ-ri.

8 Ch́i vasa nḡ kukuí'a inḡ-ro ní sá'a carta-ri, tuká nákaní inḡ-ri vasa a nḡ nakani inḡ-ri, ch́i a nḡ jini-ri ja ní kandukuí'a inḡ-ro yakú-ni kivi ní sá'a carta-ri.

9 Te vina kúsii iní-ri. Ko nasu síkí já ní kandukuí'a inḡ-ro, ch́i sua ja ní kanakani inḡ-ro ní sá'a ja ní kandukuí'a inḡ-ro. Ch́i súan nḡ kunḡ máá Dios ja ní kandukuí'a inḡ-ro, te tú ní xnáa-ro ní ñn ta'u-ro sá'a-ri.

10 Ch́i nú kándukuí'a inḡ-yo nátu'un kuní Dios, yúan-na te ná nákaní inḡ-yo te kaku-yó. Nú sá'a-yó súan, te ma yú'ú-yo. Ko nú cuenta síkí ñuyívi yá'a kándukuí'a inḡ-yo, te kuu-yo sá'a.

11 Nḡ kandukuí'a inḡ-ro nátu'un kuní Dios. Vina te ndéé ndasa xaṇ ní kájítú iní-ro ní sá'a, te xaṇ ní kaka'an-ro já'a máá-ró, te xaṇ ní kakiti inḡ-ro, te xaṇ ní kayu'ú-ro, te xaṇ ní kañukuu inḡ-ro, te xaṇ ní kanandúkú víi-ro, te xaṇ ní kakana jín-ró núu kuáchi. Te bueno ndoo nḡ kakenda-ró,

tú naún kuachi ní kenda siki-ro.

¹² Ja yúan vasa ni chaa-ri tutu-ún nuu-ro, ko nasu siki cháa ni sá'a kuachi-ún kúu, te ni nasu siki cháa ni ndo'o-ún kúu, chi sua náva'a ná kuní ndijin-ro jíná'an-ró ndasa káñukuu iní-ri siki róo nuu Dios.

¹³ Ja yúan ní kandundéé iní-ri ni sá'a tu'un ndéé-ró. Ko ví'í-gá ni kakusi iní-ri ni sá'a tu'un ni ndusi iní Tito, chi ni nani'in iní añú-de ni kasá'a-ró.

¹⁴ Chi ni ndutéyíí ñn tí'li iní-ri nákani-ri tu'un nuu-dé ndasa kasá'a-ró. Te tú ní kúka nuu-rí jín, chi nátu'un ni kaka'an ndaa-ri taká tu'un jín-ró, suni súan ni kee ndaa taká tu'un ni kaka'an téyí-rí cuenta róo nuu Tito.

¹⁵ Te kaa-ga kúndá'ú iní-de róo, hora núku'un iní-de ndasa kámandatu taká-ro, jín ndasa káyu'ú-ro te kákisi-i róo ná ni kajatá'ú-ró-de.

¹⁶ Kúsi iní-ri, chi tú yú'ú-ri ndasa kasá'a-ró jín ní ñn tiñu.

8

Siki já jakín-i xu'ún kuátíñu ñgyivi ndá'ú kándija

¹ Ñani, suni súan kákastu'ún-rí nuu-ro, ndasa ni ja'a Dios tu'un luu ío iní-ya núu tíku'ni kákandija ká'io iní ñnu Macedonia.

² Chi kua'a túndó'o ni ja'a-ya núu-í, ja ní jito ncha-ya-í. Te vasa ndá'ú xaan káta'an-i, ko ni kakusi xaan iní-i. Te bueno ká'io iní-i ni kaja'a-i najín.

³ Te a jiní máá-rí ja táká ja á kúu sá'a-i, nī kaja'a-i. Te sopra-ga nī kaja'a-i, nátu'un kákana kuu inī máá-i.

⁴ Te nī'in xaān ní kajikañ-i permiso nuu-rí ja ná chíndéé chítuu-i sava-ga cháa ndoo.

⁵ Ko nasu ĩn súan káñukuu inī-ri núú, chí sua xna'an-ga nī kaja'a-i máá-i nuu máá Jító'o-yo jíin núu-rí, chí súan nī jata'an inī Dios.

⁶ Te ja yúán ní kaka'an nī'in-ri jíin Tito ja ná síjínu ndi'i-de tiñu luu yá'a jíin-ró jíná'an-ró, nátu'un nī kejá'a-de sá'a-de núú.

⁷ Bueno kásá'a-ró táká-ni. Bueno kákandíja-ró. Bueno káka'an-ro. Bueno kájuku'un inī-ro. Bueno kájítú iní-ro. Bueno kákundá'ú inī-ro rúu. Suni súan ná ndeá-ga tiñu luu yá'a sá'a-ró núsáá.

⁸ Na tú ká'an-ri nátu'un ká'an cháa tá'ú tiñu, chí sua ndé'é-rí nú kákundá'ú ndija inī-ro-í. Te jíin modo kájítú iní sava-ga-i ná chíkuá'a-ri róó.

⁹ Chí a kájinī-ro tú'un luu ío inī Jesucristo, ja ní kundá'ú inī-ya róó. Te ja yúán ní nasándá'ú-ya máá-yá, vaša kúká-yá núú, nává'a koo kúká-ró jíná'an-ró sá'a tu'un nī kundá'ú-ya.

¹⁰ Te já'a-ri consejo yá'a nuu-ro. Andujin nī ka'io inī-ro sá'a-ró, te nī kejá'a-ró sá'a-ró.

¹¹ Núsáá te vina ío va'a ja ná síjínu ndi'i tuku-ró sá'a-ró. Te nátu'un nī kájítú iní-ro kejá'a-ró, vina te nú ndasa já'a tundó'o, suni súan kuá'a-ró.

¹² Chí nú kúu inī-yo kuá'a-yó, kuu kuá'a-yó ndasa ñáva'a-yó, nasu já nú tú naún ñáva'a-yó.

¹³ Chí nasu ká'an-ri tu'un yá'a ja ná kuiñi jinu sava-i jíin tundó'o, te róó kuiñi nī'in-ró jíin tundó'o,

¹⁴ chí sua kuní-ri já ná kóo ĩn nuu. Te vina kua'a

káñava'a-ró te kua'a-ró núu-í, chí kánandi'i-ga-i, náva'a suni súan nú kua'a ñáva'a-i te kuá'a-i nuu-ro, nú kánandi'i-ga-ro, náva'a ketá'an ìn nuu sá'a-ró.

15 Nátu'un yóso núu tutú: Chaa ñi kanastútú kuá'a, tuká naún ní kéndoo, te chaa ñi kanastútú yakú-ni, tuká naún ní kánandi'i-de, áchí.

16 Ko ná kúta'u-rí nuu Dios ja iní añú Tito ñi ja'a-ya súni tu'un kájítú iní-ri ja kúu róó.

17 Chi ñi jatá'ú ndíja-de tu'un ñi kaka'an-ri jíin-de, ko suni súan jítú iní-de ki'in-de ichi jáa-de nuu-ro jíná'an-ró, chí súan kána kuu iní máa-de.

18 Te jíin-de kátájí-rí ìn ñani jaa-de nuu-ro. Te tikuní taká lado, kájatú'ún-i chaa-ún, chí bueno jáni-de tu'un va'a.

19 Te nasu máa ìn ya'á, chí suni taká tikuní ñi chaa tiñu sikí-dé, ja kúu-de chaa chindéé tá'an jíin-rí jíin tiñu luu yá'a. Te kástútú-rí náva'a nakana jaa-i máa Jító'o-yo sá'a, te náva'a kuní-i ndasa kájito ndá'ú-ri nuu-í.

20 Súan kásá'a-ri, náva'a ma ká'an ndiva'a ni ìn chaa sikí-rí, ndasa kinchaka-ri xu'ún kuá'a yá'a ja ní kaja'a-ró.

21 Kájítú iní-ri sá'a-ri tiñu jíñú'ún, ko nasu máa ìn nuu máa Jító'o-yo, chí suni súan jíin núu taká chaa.

22 Suni kátájí-rí ñani-ri jaa jíin-de jíná'an-de, chí tiñu jítú iní chaa yá'a, tiní jínu ñi kajito nchaa va'a-ri-de. Te ví'í-gá vina jítú-ga iní-de, chí tuká yú'ú-de ja kúu róó.

23 Chí Tito, máa-de kúu chaa chindéé tá'an sátiñu jíin-rí ja sikí róó. Te sava-ga ñani-yo-ún, máa-de

kákuu ndajá'a tíku'ní kákandíja, te kánakana jaa-i Cristo sá'a-de.

²⁴ Te ná stá'an ndijin-ro núu-dé jíin núu táká tíku'ní ndasa kákundá'ú ndija iní-ro rúu, te ndasa tú ní kásátéyíí sáni-ri máá-rí nuu-dé ja sikí róó.

9

¹ Chì cuenta sikì xú'ún kájakin-ro já kuatíñu ñáyiví ndóo, tú níni cháa-ga-ri tutu nuu-ro.

² Chì a jiní-ri ja kúu iní-ro sá'a-ró. Ja yúan sátéyíí-ri máá-rí nuu ñáyiví ñúu Macedonia, chì ká'an-ri ja ñúu Acaya, a ká'io tu'a-de onde kuia andujin. Te modo ja ní kasá'a-ró, ní ndukanda iní sava-de ní sá'a.

³ Ko tájí-rí ñani-yo núu-ro náva'a tú sátéyíí sáni-ri máá-rí sikì tíñu yá'a ja sikí róó, náva'a ná kóo tu'a-ró jíná'an-ró nátu'un ní ka'an-ri.

⁴ Chì sanaa te jaa yaku chaa ñuu Macedonia jíin-ri. Te nú kuni-de róó, ja tú ká'io tu'a-ró, yúan-na te koo tuka nuu-ri jíná'an-ri jíin-ró, ja súan ní kaka'an-ri ja ká'io tu'a ndija-ró núú.

⁵ Ja yúan kánúú-gá ní ka'an nda'ú-ri jíin ñaní-yo, já ná kúxnúú-de jaa-de nuu-ro, te ná sátu'a-de xu'ún já ní kakeyu'u-ro, náva'a koo tu'a nátu'un ñn ndatíñu ja kákuu iní-ro ní ja'a-ró, nasu já ní kastétuu-ri róó kúu.

⁶ Ko tu'un yá'a ká'an-ri: Chaa kakin táma, suni táma nástútú-de. Te chaa kakin kua'a, suni kua'a nástútú-de.

⁷ Ná ñn ná ñn-de ná kakín-de ndasa táva iní-de. Ma kúxíí iní-de kua'a-de, chì nasu fuerza kúu. Chì Díos, kúmani iní-ya jíin ñáyiví kúsíí iní já'a.

8 Te máá Dios kuu sá'a-ya já ná ndeá ndi'i tiñu luu nuu-ro, náva'a ná kayá-ro táká ndatiñu, náva'a nene kanda va'a-ró, te kuu kua'a núu-ró ndá'a núu táká tiñu va'a.

9 Nátu'un yóso núu tutú: Onde jichá ni ja'a-ya núu ñáyivi káta'an ndá'ú. Te tiñu ndaa sá'a-ya, nene kéndoo ní káni. Achí.

10 Te I'a já'a tata nuu cháa sáka, suni kua'a-ya staa kée-dé. Nakoko-ga itu-ro sá'a-ya. Te xndeá-ga-ya, te skuá'nu-ga-ya, tiñu ndaa sá'a-ró.

11 Te ná kúkúká-ró jíin táká, náva'a kuu kua'a kua'a-ro, te skáka-ri nuu-í. Te yuán sá'a ja kánakuatá'ú-i nuu Dios.

12 Chi xu'un kájakin-ro já kúu siki tiñu yá'a, nasu níni nuu táká ñáyivi ndoo chindéé tá'an jíin-i, chi suni kua'a-í kánakuatá'ú núu Dios sá'a.

13 Te tiñu yá'a kúu ja jíto nchaá róó. Te ja yuán kánakana jaa-i Dios siki já káandatu-ro jíin já kájatú'un-ró tú'un va'a Cristo. Chi va'a kákuu in-ro kájakin-ro náva'a kuatíñu máa-i jíin sáva-ga-i.

14 Suni súan kájukan ta'u máa-i ja'a-ro jíiná'an-ró. Chi káñukuu xaan iní máa-i róó, siki já ní sjá'a Dios tu'un luu ío in-ya ní ja'a-ya núu-ro.

15 Ná kúta'u-yo núu Dios, chi ni kiin ndiva'a-na-ya tá'u-yá ni ja'a-ya núu-yo.

10

Ja ní ka'an Pablo ja'a tiñu ndiso-de

1 Ko ruu, Pablo, chi jíin tú'un vitá iní, jíin tú'un maní iní ío iní Cristo, ká'an nda'ú-ri jíin-ró. Ruu, nú káncha-ri jíin-ró, chi sá'a súchí ndíja-ri in-ri

nuu-ro, ko nú kánchaa jíká-ri, chí a chúndéé-ni iní-ri ká'an nī'in-ri jíin-ró.

² Yuán ká'an nda'ú-ri jíin-ró vína, náva'a nú nī jaa-ri nuu-ro, te tú nīni chúndéé iní-ri ka'an xaan-rí, vasa jáni ndija iní-ri ja ká'an-ri súan nuu sáva-ga-de ja kájani iní-de ja kájika kuu yúkú-ni-ri.

³ Chi vasa kájika kuu-ri iní ñuyívi, ko tú kájatá'an-ri nátu'un kájatá'an-i iní ñuyívi.

⁴ Chi ja kájatá'an-ri jíin, nasu já kájatíñu-i iní ñuyívi kákuu, chí ja yí'i fuerza Dios kákuu. Te kuu xnáa-ún táká ndatíñu nī'in.

⁵ Káxnáa-rí taká tu'un kástátá'an-i, jíin tú'un ja ndúkú sávixi máá, kuní kasu ichi náva'a ma kuní sava-ga-i nuu Dios núú. Ko tīin-ri so'o taká tu'un kájani iní-i, náva'a kuu kuandatu-i nuu Cristo.

⁶ Te ká'io tu'a-ri ja xndó'o-ri chaa tú kájandatu, onde nú ná skíkuu máá-ró kuándatu va'a-ró.

⁷ Ndé'é-ró núu táká ndatíñu ndasa kájito. Nú ñin chaa jáni ndija iní-de ja yí'i-de nda'a Cristo, ná sá'a-de cuenta ja nátu'un yí'i máá-de nda'a Cristo, suni súan ruu.

⁸ Chi vasa sátéyí-ga-ri máá-rí sikí tíñu nī chaa-ya sikí-rí jíná'an-ri, te ma kúka nuu-rí sá'a, chí tíñu-ún nī chaa máá Jíto'o-yo sikí-rí ja skuá'nu-ga-ri róo jíná'an-ró, nasu já xnáa-rí róo.

⁹ Chí tú kuní-ri ja káni iní-ro já ndúkú-rí síyú'ú-ri róo jíin carta-ri.

¹⁰ Chí ío chaa káka'an ndija: Carta-de xaan ndái, te nī'in ká'an, ko nú nī chaa-de, tú ndáján jíto-de, te tu'un ká'an-de chí tú káxáan, áchí-de.

¹¹ Te chaa-ún, ná sá'a-de cuenta ja nátu'un káka'an-ri jíin carta nú ká'ín jíká-rí, suni súan

kákuu-ri jíin tíñu nú ká'jin-ri nuu-ro.

¹² Chì tú kákuni-ri kivi nduu-ri jíin-de, ni ja skétá'an-ri máá-rí jíin sáva cháa ja kájatú'un-de máá-de. Máá cháa-ún, káchikua'á-de máá-de ja máá-de, te káskétá'an-de máá-de jíin tá'an-de, ko tú ká'io káji iní-de ja súan.

¹³ Ko ruu, ma sjá'a-ri punto ja sátéyíí-rí máá-rí, chì nání káa máá kú'a ni ja'a Dios nuu-rí, te jaa ku'a-ún onde nuu máá-ró jíná'an-ró.

¹⁴ Nasu kásjá'a-ri punto káskáa-ri ku'a-ri nátu'un tú ní jakoyo-ri nuu-ro núú, chì sua ruu kákuu ja xnáñúú ní jakoyo-ri onde nuu róo kájani-ri tu'un va'a Cristo.

¹⁵ Tú sjá'a-ri punto ja sátéyíí-rí máá-rí sikì tíñu kásá'a inga cháa, ko káñukuu iní-ri ja ná yíja-ga modo kákandíja-ró, te súan ná ndeá xaan-gá tíñu sá'a-ri jíin róo jíná'an-ró,

¹⁶ náva'a kani-ri tu'un va'a níí-gá ñuu ío onde yata ñuu-ro. Súan te tú níni sátéyíí-rí máá-rí sikì tíñu ja á ká'io tu'a ni sá'a inga cháa.

¹⁷ Ko cháa ja sátéyíí-de máá-de, ná sátéyíí-de máá-de sikì máá Jító'o-yo.

¹⁸ Chì nasu cháa ja játú'un máá kúu ja kéndoo jíinú'un, chì sua cháa ja máá Dios játú'un-yá-de.

11

¹ Kuña ká'nu iní-ro ná ká'an-ri ñn tí'li tu'un kat-achì jíin-ró. Kuña ká'nu iní-ro núsáa vii.

² Chì kúkuíñí-ri ja'a-ro jíin tú'un kuíñí Dios, chì ni ja'ncha-ri tu'un ja stánda'a-rí róo jíin ñn-ni yii, kúu máá Cristo, te stá'an-ri róo nuu-yá nátu'un ñn ña'an jáá íi.

3 Ko nátu'un koo, ni xndá'ú-tí Eva jíin tú'un ndíchí-tí, súan yú'ú-ri jíin-ró ja sanaa te sana nuu já jiní tuní-ro, te sanaa te sí-a-ro modo kájí, modo ndoo, ja káchiñú'ún-ró Cristo.

4 Chi nú inga cha-a cha-a, te kani-de tu'un inga Jesús nuu já á ni kajani-ri nuu-ro, xí nú kuatá'ú-ró ingá espíritu nuu já á ni kajatá'ú-ró, xí ingá tu'un nuu já á ni kachu'un ini-ro, a jiní-ri ja bueno kájandéé ini-ro jíin.

5 Chi apóstol yúan, vasa kúñá'nu xa-an-dé ká'an-de, ko tú kánúú kúti-dé kanduu-de ruu, jáni ini-ri.

6 Chi vasa tú jákuta'an ka'an-ri, ko ndíchí-rí, te ndivii táka ya'á, a ni kastá'an kájí-rí nuu-ro jíiná'an-ró.

7 Te ruu, ni nasásúchí-rí máa-rí náva'a kendo jíñú'ún-ró, te tú ní xíkó-rí tu'un Dios nuu-ro. Te kuachi ni kivi-ri ja ní sá'a-ri súan náún.

8 Ni tevíchí-rí sava-ga tiku'ni ja ní ñin-ri xu'ún-i, náva'a ja-ri kuantíñu-ri nuu-ro.

9 Chi ná káncha-ri jíin-ró núú, te ni nandi'i-ri yaku najíin, ko tú ní stáa-ri sikí ní ñin-ró. Chi vasa ni nandi'i-ri, ko ñani-yo já ní kikoyo-de ichi ñúu Macedonia, ni kaja'a kua'a-dé nuu-rí. Te tú ní stá'an kuti-rí róo jíiná'an-ró, te ni ma sá'a-ri.

10 Te jíin tíñu yá'a ná sátéyí-rí máa-rí. Ma kasú-de nuu-rí ja súan ka'an-ri ní ndáñúu Acaya núsáa, chi tu'un ndija Cristo ká'an-ri.

11 Te naja. Tú kúndá'ú ini-ri róo náún. Máa Dios, a jiní-ya.

12 Ko sá'a-ga-ri tíñu sá'a-ri yá'a, chi cha-a-ún, kásatéyí-de máa-de, kándúkú-de cuestión,

káka'an-de ja ñn núu-ni kásatiñu-de jíin-rí, ko ma kúndéé-de, cḥi kasu-ri nuu-dé.

¹³ Chi cháa yúan, apóstol falso kákuu-de. Te máni káxndá'ú-de jíin tíñu kásá'a-de. Ko kásá'a-de máá-de ja apóstol Cristo kákuu-de.

¹⁴ Nasu tíñu naa iní-yo ndé'é-yó kúu, cḥi suni máá Satanás, násama máá, te ndúu ndajá'a ndíi ncháa.

¹⁵ Ja yúan, nasu tíñu káxáan kúu, chi cháa kájatíñu nuu já'ú, kánasá'a-de máá-de, te kásá'a-de ja cháa kájatíñu ndaa kákuu-de. Te jíin yá'u tíñu kásá'a máá-de, súan naa-dé.

¹⁶ Ná ká'an-ri inga jínu. Ni ñn cháa, ma káni iní-de ja cháa katacḥi kúu-ri. Te nú súan, ná kuátá'ú-ró rúu vasté nátu'un ñn cháa katacḥi, náva'a kuu sátéyíi-rí máá-rí ñn tí'li-ga núsáa.

¹⁷ Tu'un ká'an-ri yá'a, nasu ní tá'ú tíñu máá Jító'o-yo, cḥi sua ká'an-ri nátu'un ká'an cháa katacḥi.

¹⁸ Cḥi tiṇi-de, kásatéyíi-de máá-de ndasa kákuni-de jíin modo kásá'a ñayivi. Te ruu, suni ná sátéyíi-ga-ri máá-rí núsáa.

¹⁹ Cḥi kákuu va'a iní-ro kájandatu-ro núu cháa káñáá xiṇi, cḥi cháa ká'io kájí iní kákuu-ró.

²⁰ Cḥi nú ñn cháa taan-dé róó, sátíñu sáni-ró, xí nú ñn cháa kee-dé siḳi-ro, xí nú ñn cháa kuan-chaa-de ndatíñu-ró, xí nú ñn cháa sáñá'nu-de máá-de, xí nú ñn cháa stují-dé yiḳi núu-ro, bueno kájandéé iní-ro jíin-de jiní-ri.

²¹ Kúka nuu-rí, chi vitá máá-rí te ja yúan tú ní kásá'a xaan-rí súan, áchí-ri vii. Cḥi nátu'un chúndéé iní inga cháa sátéyíi-de máá-de, suni súan ruu chúndéé iní-ri ká'an-ri tu'un katacḥi.

22 Chaa hebreo kákuu-de náún. Suni ruu. Chaa Israel kákuu-de náún. Suni ruu. Tata Abraham kákuu-de náún. Suni ruu.

Tundó'o ni jito Pablo sikĩ tú'un-ya

23 Chaa kájatíñu nuu Cristo kákuu-de náún. (Ká'an-ri nátu'un chaa kátachi.) Ko ruu ví'í-gá. Kua'a-gá tiñu sá'a-ri. Nasaas vuelta kákuun-de yunu xii sukun-ri. Xaan-gá já'an-ri vekaa. Ni kuu kua'a jínu káku-ri kuu-ri.

24 Chaa judío, ñin-na te jínu uu xiko cuarta ni kaja'a-de ruu u'un vuelta.

25 Unj jínu ni ki'in-ri yunu xii. ñin jínu ni ki'in-ri yuu. Unj jínu ni ta'u barco-ri. ñin ñúú te ñin ndúú ni kaxndée ninu-ri nuu kúnú ndúcha mar.

26 Kua'a jínu ni ja'an jíká-rí ichi. Ni kuu káku-ri nuu yúcha. Ni kuu káku-ri nuu ñáku'i'ná. Ni kuu káku-ri nuu ñáyivi ñú-ri. Ni kuu káku-ri nuu ñáyivi sñin nación. Ni kuu káku-ri ini ñuu. Ni kuu káku-ri máá ini ñun té'é. Ni kuu káku-ri nuu mar. Ni kuu káku-ri ma'ñú ñaní tú ká'jin ndaa.

27 Ni kujtá-ri. Ni kana tajin-ri. Ni sátiñu-ri. Kua'a jínu ni kuu já'ni-rí máá-rí numa'ná. Ni kuu jí'i-ri soko, te jichí-ri nducha. Ió kua'a kivi tú ní'in-ri kee-rí. Ni kuu tá'an vijin-ri te jika kuu víchí-ni-ri.

28 Te sikĩ táká tundó'o tá'an-ri-ún, ío inga. Chi taká kivi nákaní xaan ini-ri te jítú ini-ri ja kuu taká tikuní kákandja.

29 Ndé ñáyivi vítá ini-i, te ruu tú vítá ini-ri náún. Ndéja kánangava nuu kuáchi sá'a inga chaa, te ruu tú ndúkijí xini-ri náún.

30 Te nú kánúú sátéyí-rí máá-rí, te ná sátéyí-rí máá-rí sikĩ já vítá ini-ri.

31 Máá Dios, Táa Jito'o-yo Jesucristo, ja kánakana jaa-i-ya ní káni ní kuiá, a jiní-ya já tú xndá'ú-ri.

32 Iní ñuu Damasco ni sá'a gobernador jín-rí, cháa tá'ú tíñu ndañúu tñn rey Aretas, ja ní káindasú-de yuñúu cháa Damasco, ja tñn-de ruu kákuni-de núú.

33 Ko iní ñn jika ni kánde-ri. Te ni kákiñi'in-i ruu yau ventana. Te ni kaskúun-i ruu jika vé'e nama ñúu Damasco. Te súan ni kaku-ri iní nda'a cháa-ún.

12

1 Níni sátéyí-rí máá-rí ja máá-rí vasa tú ní'in tíñu. Ka'an-ri sikí tú'un ni stá'an ndijin máá Jíto'o-yo núu-rí jín já ní skóto-ya rúu.

2 Jiní-ri nuu ñn cháa yí'i-de nda'a Cristo, ja ío uxí kuun kuiá ni ndéché cháa-ún ni ja'an-de onde andíví uní. Te nú jín yíki kúñu-de, xí naún, tú jiní-ri, xí ní xndóo-de yíki kúñu-de, tú jiní-ri. Dios kúu I'a jiní.

3 Te jiní-ri cháa-ún. Te nú jín yíki kúñu-de, xí ní xndóo-de yíki kúñu-de, tú jiní-ri. Dios kúu I'a jiní.

4 Ja ní ndéché-de ni ja'an-de onde nuu jardín andíví. Te yúan ni jini so'o cháa-ún tu'un sa'í, ja má kúu kastu'ún ní ñn cháa.

5 Sikí cháa-ún, ná sátéyí-rí máá-rí, ko ja jín máá-rí, ja máá-rí, ma sátéyí-rí máá-rí, chí sua nú jín tú'un vitá iní-ri te kuu.

6 Nú kuní-ri sátéyí-rí máá-rí, tú káñáá xini-rí. Chí ka'an ndaa-ri. Ko ma sá'a-ri. Ko ma ká'an-ri súan, chí sanaa te ñn cháa kani-ga iní-de ja súkún-ga ku'a-ri vasa já jiní-de ruu, xí já jini so'o-de tu'un-ri.

7 Ch̄i sik̄i já ní stá'an ndijin kua'a-yá nuu-rí, tú kuní-ya já já'a ku'a sáñá'nu-ga-ri máá-rí. Já yúán ní chaa ñn kue'e nuu-rí. Te ñn yuch̄i Satanás kúu-ún, n̄i stují núu-rí, náva'a tú ja'a ku'a kus̄i iní añu-ri jíin máá-rí.

8 Já yúán ní kuu un̄i jínu ká'an nda'ú-ri jíin máá Jító'o-yo, já ná cháxio-ya-ún kí'in.

9 Te n̄i ka'an-ya jíin-rí: Tú ñni, chi tu'un luu ío in̄i-ri kúu ja kánúú núu-ro, ch̄i nú ká'io vitá in̄i ñayivi, yúan-na te fuerza-ri ná yíja in̄i-i, áchí-ya. Já yúán kus̄i xáan in̄i-ri sátéyí-rí máá-rí sik̄i já vitá in̄i-ri, náva'a ná kúnchaa fuerza máá Cristo jíin-rí.

10 Já sik̄i yúán kúu ja xáan kus̄i in̄i-ri jíin tú'un vitá in̄i, jíin tú'un kástá'an-i ruu, jíin tú'un nándi'i-ri najjín, jíin tú'un káchindik̄in-i ruu, jíin tú'un tá'an-ri tundó'o ja sik̄i Cristo. Ch̄i hora ío vitá-ri, máá hora-ún ío ndáján-rí.

11 Chaa káñáá xin̄i sá'a-ri máá-rí ja súan sátéyí-rí máá-rí. Ko máá-ró, n̄i kastétuu-ró ruu, ch̄i sua ka'an-ro já'a-rí jíná'an-ró núú. Ch̄i ni tú kuí'a kuti cháa kúu-ri nuu apóstol kákuu ví'í-gá-ún, vasa tú na tiñu-ri.

12 Te ma'ñú táká-ro ní io ndija taká tuni n̄i sá'a-ri cuenta apóstol, jíin táka paciencia jíin tuní, jíin tíñu ñá'nu, jíin tíñu náa in̄i-yo ndé'é-yó.

13 Naún ta'u kuí'a n̄i ni'in-ro vásá sáva-ga tiku'n̄i kákandíja, ch̄i máni ja tú ní stáa kuti-rí sik̄i-ro. Sá'a tuká'nu in̄i nuu-rí ja súan n̄i sá'a ndiva'a-ri jíin-ró.

Já kuní Pablo ki'in-de vuelta un̄i sándaq-de tiñu-i

14 Te vina a ío tu'a-ri ja jáa-ri nuu-ro vuelta un̄i. Ko nasu já stáa-ri sik̄i-ro jíná'an-ró, ch̄i nasu ndátíñu-ró kuní-ri, ch̄i róó kuní-ri. Chi se'e, tú

modo kaya-i ja kúu táa-i, chí sua kaya táa ja kúu se'e-de.

¹⁵ Ko ruu chí kúsi iní-ri kanu-ri cuenta máá-rí, te vasa onde máá-rí ná síjita ndí-i-ri máá-rí siki añú-ro. Siki já kúndá'ú xaan-gá iní-ri róó, ja yúan nú ku'a kákundá'ú iní-ro rúu, náún.

¹⁶ Ja jáan, ko ruu, vasa tú ní stáa kuti-rí siki-ro, chí sua ni tñn yátá-rí róó, chi cháa maña kúu-ri káka'an-ro.

¹⁷ Jaán, jín ñn tá'an cháa ni tájí-rí ni jaa nuu-ro, ní xndá'ú-ri róó, náún.

¹⁸ Ni ka'an nda'ú-ri jín Tito jaa-de, te ni tájí-rí ñn ñani kujaa jín-de. Te xí sánaa ní xndá'ú Tito róó. Nasu jín ñn-ni xini kájika kuu-ri náún. Te nasu ñn-ni ichi kájika-ri náún.

¹⁹ Kájani iní-ro já kándúkú-rí ka'an-ri ja'a máá-rí nuu-ro náún. Máá Dios jiní-ya já káka'an-ri tu'un Cristo. Ñani máni, taká yúan kásá'a-ri náva'a ná yíja-ga iní-ro.

²⁰ Chí yú'ú-ri ja sánaa nú ná jáa-ri, te ma ní'in-ri róó nátu'un játa'an iní máá-rí. Ni róó, ma játa'an iní-ro rúu. Chí sánaa kákanáá-ro, kákukuásún iní-ro, kákiti iní-ro, kásásñn-ró máá-ró, káka'an tú'un siki tá'an-ró, kákutuku iní-ro kájito tá'an-ró, kásávixi-ro máá-ró, tú kété'an kásá'a-ró.

²¹ Chí nú sanaa jáa tuku-ri, yúan-na te kuka nuu-rí sá'a Dios kuni-ro jíná'an-ró. Te ndukuí'a iní-ri sá'a kua'a cháa kásá'a kuachi ichi yatá, chí tú kákuni-de nakani iní-de siki taká tiñu chá'an kásá'a-de, ja kásá'a téné-de, ja kásá'a kuaxán-de.

13

¹ Ya'á kúu vuelta uní ja jáa-ri nuu-ro jíná'an-ró.

Te jíin tú'un ka'an uu xí uní testigo te kundaa taká tiñu.

² A ñi kana jíin-rí nuu ñáyivi ní kasá'a kuachi-ún, te suni nuu sáva-ga-i. Te vina vasa jíká kánchaa-ri, ko kána jíin tuku-ri nuu-í, ná ñi ka'an-ri kivi ní jaa-ri vuelta uu ñi kanchaa-ri jíin-ró chi nú jaa-ri inga jínu, te ma ká'an vitá-ri jíin-i.

³ Chi kájikān-ro prueba ja nú ndaa ká'an Cristo ja ká'an-ri yu'u núu-yá. Te I'a-ún, tú vitá-ni jíku-ya já'a róó, chi sua jíku-ya jíin fuerza ja'a róó jíná'an-ró.

⁴ Chi vitá-ya te ñi ji'i-ya jiká cruz, ko chakú-ya sá'a fuerza Dios. Te suni súan yóó, vitá ini-yo jíin-yá, ko kúkuéé-ga te kuchaku-yo jíin-yá sá'a fuerza Dios ja'a yóó jíná'an-yó.

⁵ Ná nándúkú víi máa-ró sikí máa-ró, te kuni-ro nú kákandíja va'a-ró xí túu, chi sanaa te ká'iin-ga-ro núu kuáchi. Xí tú kájiní-ro máa-ró já ncháa Jesu-cristo ini-ro náún, te nú ma kéndoo kuí'a-ro.

⁶ Ko ñúkuu ini-ri ja ná kuni-ro jíná'an-ró já rúu tú kákendoo kuí'a-ri.

⁷ Te kájikān ta'u-rí nuu Dios, náva'a ma sá'a-ró ní iin tiñu ñáa jíná'an-ró, ko nasu sikí já ná kúndéé-rí kéndoo va'a-ri. Chi kuni-ri ja ná kúndéé-ró sá'a-ró tiñu va'a, vasa ruu ná koo-ri natu'un chaa kéndoo kuí'a, ñi jini-ro.

⁸ Chi ma kúu kasu-ri ichi tú'un ndaa, chi máni sua skáka-ri tu'un ndaa.

⁹ Ja yúan kákusiñi ini-ri nú vitá ini-ri, te róó, nú ká'io fuerza ini-ro. Te kájikān ta'u-rí ja ná yíja va'a-ga ini-ro.

¹⁰ Ja yúan vasa kánchaa jíká-rí, te cháa-ri taká tu'un yá'a nuu-ro, náva'a tú kundii-ri nuu-ro te

ka'an xaan-rí jíin-ró. Chi ni ja'a máá Jító'ŕo-yo fuerza-ya núu-rí ja skuá'nu-rí róó, nasu já xnáa-rí róó.

¹¹ A ni ka'an-yo núsáá, ñáni. Ko ío ñn máá tú'ún-na tu'un ka'an-ri jíin-ró. Ná kóo sií iní-ro. Ná síyíja-ga-ro máá-ró. Ná sándéé iní-ro jíiná'an-ró. Vindáa vinené ná kúxiukú-ró. Te máá Dios, I'a ndíso tu'un kuaká'nu iní, jíin tú'un kúndá'ú iní, ná kúnchaa-ya jíin-ró jíiná'an-ró.

¹² Nú káka'an-ro jíin tá'an-ró te ndoo titú tá'an-ró. Taká ñayivi ndóo, káka'an-i ja ná sándéé iní-ro jíiná'an-ró.

¹³ Tu'un luu ío iní máá Jító'ŕo-yo Jesucristo jíin tú'un kúndá'ú iní Dios yóó, jíin tú'un kété'an ká'nu-yó jíin Espíritu Santo, ná kóo jíin táká-ro jíiná'an-ró. Súan ná kóo. Amén.

Mixtec, San Miguel el Grande
New Testament in Mixtec, San Miguel el Grande
(MX:mig:Mixtec, San Miguel el Grande)

copyright © 1951 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixtec, San Miguel el Grande

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Contributor: Bible League International

Mixteco, San Miguel el Grande [mig], Mexico

Copyright Information

© 1951, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mixtec, San Miguel el Grande

© 1951 Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses,

please contact the respective copyright owners.

2025-05-14

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 May 2025 from source files
dated 14 May 2025

a7b2e4b3-7fe3-5b8e-b04c-0245065924f9